Komission ehdotus uudeksi paluuasetukseksi

U 15/2025 vp

Emma Rimmanen 30.5.2025
Sisäministeriö / Maahanmuutto-osasto

Paluuasetus –yhteinen järjestelmä laittomasti unionissa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi

Komission ehdotus uudeksi **paluuasetukseksi** 11.3.2025

- COM(2025) 101 final
- Yhteinen järjestelmä laittomasti unionissa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi

Ehdotuksella **kumotaan:**

- paluudirektiivi (2008/115/EY)
- maastapoistamispäätösten vastavuoroisen tunnustamisen direktiivi (2001/40/EY)
- neuvoston päätös maastapoistamispäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta annetun direktiivin soveltamisesta aiheutuvan taloudellisen epätasapainon korvaamista koskevista perusteista ja käytännön järjestelyistä (2004/191/EY)

Ehdotuksen tavoitteet

- Palautusprosessin tehostaminen selkeillä, ajanmukaisilla, yksinkertaistetuilla ja yhteisillä säännöillä.
- Varmistetaan, että palautuspäätöksen saanut poistuu EU:sta saatettuna tai vapaaehtoisesti perusoikeuksia kunnioittaen.
- Varmistetaan kolmannen maan kansalaisen yhteistyö viranomaisten kanssa palautusprosessin kaikissa vaiheissa.
- Estetään luvaton liikkuminen Schengen-alueella
    - » palautuspäätösten vastavuoroinen tunnustaminen
- Turvallisuusuhkaa aiheuttavien henkilöiden nopea palauttaminen.
- Takaisinotto selkeästi osaksi palautusprosessia.

Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

- Paluumaan määritelmä (4 artikla)
- Eurooppalainen palautusmääräys (7 artikla)
- Vastavuoroinen tunnustaminen (9 artikla)
- Maahantulokielto (10 artikla)
- Vapaaehtoinen paluu (13 artikla)
- Turvallisuusuhkaa aiheuttavien palauttaminen (16 artikla)
- Paluukeskukset (17 artikla)
- Yhteistyövelvoite (21-22 artiklat)
- Tavoitettavuus palautusmenettelyn aikana (23 artikla)
- Oikeussuojakeinot (24-28 artiklat)
- Säilöönotto (29, 32-35 artiklat)
- Pakenemisen vaara (30 artikla)
- Lievemmät turvaamistoimet (31 artikla)
- Takaisinottomenettely (36 artikla)
- Tietojenvaihto (38-41 artiklat)
- Uudelleenkotoutumisen ohjelmat (46 artikla)
- Tilastointi (48 artikla)

Suhde perustuslakiin

Ehdotuksen suhde perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisiin

- Ehdotuksella varmistetaan, että henkilöitä palautettaessa kunnioitetaan kaikilta osin;
  - ihmisarvoa, oikeutta elämään, kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen tai kohtelun kieltoa, oikeutta vapauteen ja turvallisuuteen, oikeutta yksityis- ja perhe-elämään, palautuskiellon ja joukkokarkotusten kiellon periaatetta, syrjintäkieltoa sekä oikeutta tehokkaisiin muutoksenhakukeinoihin.

- **5 artikla**: asetusta sovellettaessa noudatettava unionin perusoikeuskirjaa, kansainvälistä oikeutta, kansainvälisen suojelun saatavuuteen liittyviä velvoitteita ja erityisesti palautuskiellon periaatetta

- **18 artikla**: lapsen edun ensisijainen huomiointi

Suhde perustuslakiin

Palautuskielto

- PL 9 § 4 mom.: *”Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.”*

Tietojenvaihto ja tietojen luovutus

- PL 10 § 1 mom.: *”Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.”*
- PeVL 14/2018 vp: *”Lähtökohtaisesti on riittävää, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa.”*
- Komissio: *”Säännökset ovat täysin linjassa tietosuoja-asetuksessa ((EU) 2016/649) säädettyjen vaatimusten kanssa.”*

Säilöönotto

- PL 7 § 3 mom.: *”Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.”*
- PeVL 54/2001 vp: *”Vaatimus vapautensa menettäneen oikeuksien turvaamisesta lailla kattaa myös säilöön otettujen ulkomaalaisten oikeudet.”*

- PeVL 64/2024 vp: *”Yleiseen järjestykseen ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuva uhka on sinänsä hyväksyttävä ja myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimuksen täyttävä peruste vapaudenmenetykselle.”*

- Säilöönotto voidaan asetusehdotuksen puitteissa määrätä vain palautuksen valmistelemiseksi edellyttäen, että se on oikeasuhtaista ja välttämätöntä yksilöllisen arvioinnin jälkeen.
- Jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään alaikäisten säilöönotosta, lapsen on otettava ensisijaisesti huomioon.
- Säilöönoton oltava mahdollisimman lyhytkestoista.

Säilöönottoa lievempien turvaamistoimien käyttö

- PL 9 § 1 mom.: *”Maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa.”*
- PeVL 28/2016 vp: *”Lievempien turvaamistoimien ja erityisesti asumisvelvollisuuden voidaan katsoa merkitsevän PL 9 §:ssä turvatun liikkumisvapauden rajoitusta.”*
- Säilöönottoa lievempiä vaihtoehtoisia toimenpiteitä on käytettävä silloin, kun niitä voidaan soveltaa tehokkaasti laittomasti maassa oleskeleviin kolmansien maiden kansalaisiin.

Muutoksenhaku

- PL 21 § 2 mom.: *”Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.”*
- PeVL 24/2016 vp: *”Lyhennetyt määräajat voivat vaikeuttaa tehokkaan muutoksenhakuoikeuden toteuttamista, jos valitusaika ei mahdollista riittävää aikaa valituksen valmistelulle.”*

Tuomioistuinten käsittelyajat

- PL 3 § 3 mom.: *”Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus.”*
- PL 21 § 1 mom.: *”Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.”*

- PeVL 15/2021 vp, PeVL 4/2004 vp: *”Tuomioistuimille ei lähtökohtaisesti tulisi asettaa määräaikoja valitusasioiden ratkaisemiselle. Tämä on merkityksellistä sekä perustuslain oikeusturvasääntelyn että tuomioistuinten riippumattomuuden kannalta.”*

Tuetaan:

- Palautusmenettelyn tehostaminen ja sujuvoittaminen
- Turvallisuusuhkaa aiheuttavien erityinen huomiointi
- Säilöönottoa koskevat säännökset
- Yhteistyövelvoite
- Paluumaan määritelmä ja paluukeskukset

Haetaan muutosta:

- Vähemmän hallinnollista lisätaakkaa
- Derogaatio ja toistaiseksi voimassa oleva maahantulokielto lisättävä
- Viranomaisaloitteinen tuomioistuintarkastelu pois lievemmistä turvaamistoimista
- Palautuksen nopea täytäntöönpano mahdollistettava
- Lisää tarkastelua vaativat; tuomioistuinten käsittelyajat, vastavuoroinen tunnustaminen, pakenemisen vaaran kriteerit

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
www.intermin.fi